

Riverian ja Siun soten yhteistyössä aloitettu työelämäopettajatoiminta vahvistaa aidosti opetuksen työelämälähtöisyyttä

Sosiaali- ja terveystieteiden toiminnan, toimintaympäristöjen sekä koulutuksen muutokset edellyttävät tiiviimpää yhteistyötä työelämän ja oppilaitosten välillä. Ammatillisen koulutuksen reformiuudistuksen tavoitteena on vahvistaa työpaikalla tapahtuvaa oppimista kaikilla toisen asteen ammatillisen koulutuksen aloilla. Sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat opettelevat soveltamaan koulutuksen aikana omaksumaansa teoretista tietoa työelämässä erilaisissa työtilanteissa ja oppimisympäristöissä potilasturvallisuus huomioiden. Opiskelijan ollessa työpaikalla oppimassa opettaja ohjaa opiskelijaa tavoitteellisesti sekä vastaa opiskelijan osaamisen kehittymisestä ammattitaitovaatimusten mukaisesti (Opetushallitus 2019a).

Suunnitelmallinen yhteistyö työelämän ja oppilaitosten välillä koulutuksen laadun takaamiseksi on tärkeää (Opetushallitus 2018, 17). Sosiaali- ja terveystieteiden tutkintojen työelämälähtöisyys, tutkinnossa vaadittava ammattitaito, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittaminen käytännön työtehtävissä lisäävät mahdollisuuksia opetuksen ja työelämän väliseen yhteistyöhön ja sen kehittämiseen. Työelämän toiveena on, että oppilaitokset ja koulutuksen tarjoajat tekevät tiivistä yhteistyötä oman alueen työnantajien kanssa. Yhteistyön tehostaminen on tarpeellista erityisesti opiskelijoiden harjoittelujaksojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja opiskelijoiden ohjaamisessa harjoittelujaksojen aikana. Reformiuudistuksen myötä ammatilliseen koulutukseen hakeudutaan joustavasti ja opiskelijoiden opintopolut henkilökohtaistetaan aikaisemman osaamisen pohjalta, jolloin pystytään paremmin reagoimaan myös työelämän tarpeisiin (Opetushallitus 2019b). Tämä vaatii työelämän ohjaajilta aktiivisuutta ja perehtyneisyyttä uusiin tutkinnon perusteisiin sekä opiskelijan yksilöllisiin tavoitteisiin ja tarpeisiin.

Siun soten ja Riverian yhteistyönä luotiin toimintamalli työelämäopettajuudesta, jossa Riverian työelämäopettajat työskentelevät osan työajastaan Siun soten toimintayksiköissä. Toiminta käynnistyi syksyllä 2018 Riverian kahden hoitotyön opettajan jalkautuessa Siun soten toimintayksiköihin. Pilottiyksiköt valittiin siten, että Siun soten palvelualueet ja maakunnan eri alueet tulivat monipuolisesti huomioiduiksi. Terveystieteiden keskeiset palvelut, asumispalvelut, kotihoito ja vammaispalvelut toimivat pilottiyksiköiden toimintaympäristönä. Opiskelijoiden ohjausvastuu säilyi edelleen Siun soten henkilöstöllä. Työelämäopettajien pääasiallinen tehtävä oli ohjata ja opettaa opiskelijoita sekä tukea henkilöstöä opiskelijoiden ohjauksessa hyödyntäen pedagogista osaamistaan. Opettajat työskentelivät 80 % työajastaan valituissa pilottiyksiköissä toimien jokaisessa toimintayksikössä keskimäärin kerran viikossa. Työelämäopettajat vastasivat kokonaisuudessaan toimintayksiköihin sijoittuneiden Riverian opiskelijoiden ohjaamisesta riippumatta opiskelijan opintojen vaiheesta tai tutkinnon osasta, jota opiskelija oli suorittamassa.

Työelämäopettajatoiminnan aloitusvaiheessa yksi tärkeimmistä tehtävistä oli ammatillisen koulutuksen uuden lainsäädännön ja tutkinnon perusteiden uudistuksen huomioiminen opiskelijoiden

ohjauksessa sekä työpaikkaohjaajien perehdyttäminen lainsäädännön muutoksiin. Muita keskeisiä työelämäopettajien työtehtäviä olivat tavoitekeskustelut, opiskelijoiden ja ohjaajien tukeminen sekä arviointikeskustelut. Opiskelijoiden ohjausta toteutettiin sekä ryhmä- että yksilöohjauksena. Ohjauskeskustelujen teemoina olivat muun muassa työelämätaidot sekä ammattietiikkaan ja vuorovaikutukseen liittyvät kysymykset. Sisällöllisesti opiskelijoiden ohjauksessa keskityttiin erityisesti eri asiakasryhmien toimintakyvyn havainnointiin ja arviointiin ja asiakkaiden toimintakyvyn tukemiseen kokonaisvaltaisesti. Opiskelijoita ohjattiin perehtymään syvällisemmin muun muassa lääkehoitoon ja lääketiedon hakuun, omavalvontaan, tarvelähtöiseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan sekä rakenteiseen kirjaamiseen. Työelämäopettajien keskeisenä tehtävänä oli myös varhainen puuttuminen haasteellisissa opiskelijaohjaustilanteissa. Esille tulleita ongelmia ratkottiin hyvässä yhteishengessä yhdessä työelämän edustajien kanssa. Lisäksi työelämäopettajat olivat mukana toteuttamassa Siun Soten, Riverian ja Karelia-ammattikorkeakoulun yhteistä opiskelijaohjaajakoulutuskokonaisuutta.

Työelämän ja opiskelijoiden kokemuksia työelämäopettajuudesta

Kaikki työelämäopettajatoimintaan osallistuneet osapuolet ovat kokeneet käynnistyneen toiminnan antoisaksi ja tarpeelliseksi. Siun soten toimintayksiköt ottivat työelämäopettajat erittäin hyvin vastaan ja yhteistyötä pidetään tärkeänä. Myös opiskelijat ovat kokeneet hyötyvänsä työelämäopettajan toteuttamasta ohjauksesta. Opiskelijat ovat entistä paremmin tietoisia siitä, miten oma oppiminen sujuu. Työelämäopettajat ovat pystyneet ottamaan ohjausvastuuta ja tukemaan opiskelijoiden syventymistä niihin osa-alueisiin, jotka opiskelijat kokevat usein haasteellisina, kuten esimerkiksi potilasasiakirjoihin kirjaaminen, erilaiset mittarit potilaiden toimintakyvyn arvioimisen tukena ja lääkehoito-osaamisen vahvistaminen. Opiskelijoilta ja ohjaajilta sähköisesti kerätty palaute vahvistaa kokemusta työelämäopettajuuden merkityksellisyydestä opiskelijoiden oppimisen ja ammatillisen kasvun tukena. Työelämän edustajilta saaduissa palautteissa korostettiin tärkeinä asioina avointa keskustelua, hyvää tavoitettavuutta ja yhteistyötä haasteellisissa tilanteissa:

”Oli monia haasteita opiskelijoiden harjoittelujaksoissa ja niistä voitiin keskustella yhdessä ja tehdä vaikeitakin päätöksiä. Saimme tuen opettajalta. Kommunikointi oli avointa ja oli helppo työskennellä yhdessä. Yhteistyö avartaa varmaan kaikkia osapuolia. Me saamme tuoreltaan tietoa koulutuksen uusista tuulista ja vaatimuksista opiskelijalle sekä myös opiskelijaohjaukseen. Myös opettaja saa kokonaisemman kuvan nykyisestä työelämästä ja sen muutoksista ja haasteista. Opiskelijoille opettajan käynnit ovat mm. mahdollisuus tarkentaa omaa harjoitteluaan. Uusi käytäntö vaatii aina sisäänajoa - näkisin tämän käytännön erittäin hyvänä ja yhdessä kehitettävänä toimintana, joka hyödyttää kaikkia osapuolia.”

Opiskelijoiden palautteissa lähes kaikki opiskelijat mainitsivat työelämäopettajien toiminnan tukeneen oppimista työpaikalla tapahtuvan oppimisen jaksolla. Avoimissa palautteissa tuli esille seuraavia asioita:

”Tietynlainen vaatiminen hyvällä tavalla uusiin ja erilaisiin asioihin, sekä asioiden monipuolistaminen oli hyvä asia. Työpaikkaohjaajat myös kokivat opettajan antaman tuen erityisen hyväksi ja pystyi kysymään neuvoa tarvittaessa. Se että hänellä oli aikaa enemmän minulle ja minun oppimisen

kehittämiseksi. Yksilöllinen opiskelijan tukeminen, hänen vahvuuksiensa ja heikkouksiensa herkkä aistiminen, kannustaminen ja toisaalta rauhoittaminen. Pedagoginen kokemus, ylipäättään vahva kokemus sekä alan työstä, opettamisesta että opiskelijoista. Yhteiset keskusteluhetket ja se tuki ja turva minkä hänestä sai.”

Työelämäopettajien toiminnan kehittämisen tukena on ollut säännöllisesti kokoontuva työryhmä, jossa on ollut mukana edustajia Riveriasta ja Siun sotesta. Työryhmän yhteistyö on pohjautunut yhteisen toiminnan tarkasteluun ja sen kehittämiseen työelämäopettajatoiminnasta saatujen kokemusten perusteella.

Työelämäopettajatoiminta jatkuu ja kehittyy

Työelämäopettajatoiminta on saatu onnistuneesti käyntiin. Toimintaa kehitetään ja laajennetaan edelleen syksyllä 2019, jolloin sosiaali- ja terveysalan työelämäopettajat vaihtuvat ja neljä uutta työelämäopettajaa jatkavat työelämäopettajatoimintaa 20-50 % työpanoksella Siun soten toimintayksiköissä. Tulevilla työelämäopettajilla on aikaisempaa enemmän opetusta myös oppilaitosympäristössä, mikä mahdollistaa esimerkiksi erilaisten pidempikestoisten projektiluonteisten tehtävien käytäntöön viemisen ja tiimioppimisen menetelmien entistä monipuolisemman hyödyntämisen Siun soten toimintayksiköissä. Pilottivaiheessa työelämäopettajien työajasta valtaosa kului opiskelijoita toimintayksiköissä ohjaten, jonka myötä työelämäopettajat toimivat varsin erillään oppilaitoksesta.

Työelämäopettajatoiminta on tukenut monin tavoin työelämäopettajien omaa ammatillista kehittymistä. Työelämäopettajana on mahdollista saada erittäin kattava käsitys sosiaali- ja terveysalan ajankohtaisista kysymyksistä ja kehittämisenäkymistä, joita tulee huomioida myös oppilaitoksella tapahtuvassa opetuksessa. Työelämäopettajan tehtävissä mahdollistuu opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden huomioiminen aikaisempaa paremmin. Myös työpaikalla tapahtuvan oppimisen haasteista on muodostunut selkeä käsitys, opettajan ollessa konkreettisesti läsnä työpaikalla tapahtuvan oppimisen arjessa.

Jatkossa on tärkeää, että työelämäopettajuus saadaan osaksi jokaisen opettajan työtä. Kehittämisideoina on noussut esille ajatus, voisiko jokaisella opettajalla olla oma kummiyksikkö, jonka kanssa opettaja tekee tiivistä yhteistyötä. Toisen asteen opiskelijoita on runsaasti työpaikalla tapahtuvan oppimisen jaksoilla myös yksityisten palveluntuottajien yksiköissä, minne olisi hyödyllistä laajentaa työelämäopettajien toimintaa jatkossa.

Siun sote ja Riveria lyhyesti

Siun sote - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä aloitti toimintansa 1.1.2017 ja järjestää julkiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut 14 kunnan alueella Pohjois-Karjalassa sekä Heinävedellä. Tämän lisäksi Siun sote järjestää Pohjois-Karjalassa ympäristöterveydenhuollon, pelastustoimen ja ensihoidon palvelut. Aukkaita alueella on noin 170 000 ja henkilöstöä Siun sotessa

on noin 8000. (*Siun sote* 2019.) Siun sote tekee tiivistä yhteistyötä alueen oppilaitosten kanssa yhteisesti laaditun strategisen kumppanuussopimuksen vahvistamana. Tämä sopimus luo vahvan perustan työelämälähtöisen koulutuksen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan toteuttamiselle yhteistyössä Siun soten alueella.

Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä on 13 kunnan omistama maakunnallinen koulutus- ja kehittämisorganisaatio. Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän oppilaitos Riveria järjestää monialaista ammattillista koulutusta koko maakunnan alueella. Perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja on yli 130. Vuosittain opiskelijoita on yli 15000 ja henkilöstöä on noin 750. Valtaosa opiskelijoista sijoittuu Pohjois-Karjalaan, ylläpitämään ja kehittämään sen hyvinvointia. Riveria on myös alueen uusien yrittäjien merkittävä koulutustaho ja toimii erilaisissa kehittämishankkeissa yhteistyössä sidosryhmien kanssa. (Riveria 2019.)

LÄHTEET

- Laki ammatillisesta koulutuksesta 11.8.2017/531
- Opetushallitus 2018. Osaamisen osoittamisen, arvioinnin ja todentamisen laadunhallinta ammatillisessa koulutuksessa – menettelytapoja ja hyviä käytäntöjä koulutuksen järjestäjälle. Oppaat ja käsikirjat 2018:7a. https://www.oph.fi/download/194700_osaamisen_osoittamisen_arvioinnin_ja_todentamisen_laadunhallinta_ammattillise.pdf
- Opetushallitus 2019a. Työpaikalla oppiminen. https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/tyopaikalla_oppiminen
- Opetushallitus 2019b. Ohjaus ja erityinen tuki. https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/ohjaus_ja_erityinen_tuki
- Riveria 2019. <https://www.riveria.fi/riveria/organisaatio/>
- Siun sote 2019. <https://www.siunsote.fi/siun-sote>

Hanna Näätänen, sh, TtM, opetuskoordinaattori,
Siun sote - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen ky

Riitta Piitulainen, sh, TtM, lehtori, Riveria

Sari Salminen, sh, TtM, opetuskoordinaattori,
Siun sote - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen ky

Riikka Vatanen, sh, TtM, lehtori, Riveria

Lisätietoja antaa:

Riveria

Palvelut ja hyvinvointitoimiala

koulutuspäällikkö Ritva Pakarinen

p. 050 5632186, ritva.pakarinen@riveria.fi